**

Саме Авґусто несподівано відкрив нову сторінку в житті Мартіна. Сказати по правді, не стільки він, скільки його корови.

— Корови, корови! Які ще корови?! Селяни кажуть «ко-рівки»! — згодом пояснював мені Мартін.

Улітку тварини не простоювали у хліву, їх виганяли на верхні пасовища, але під вечір повертали до обнесеної електричним дротом загорожі на сусідній галявині, щоб подоїти біля сараю, де тримали блискучі металеві бідони з молоком. Ми їх не бачили, тих корів, тому що між нами і ними був модриновий перелісок. Але ми їх чули. Зранку і

ввечері лунали дзвоники тих, що от-от мали отелитися, або тих, що відбивалися від стада. В обох випадках дзвіночки на шиї допомагали відшукати їх у лісі. Глухі подзвонювання, лінивий звук, хоча тембр міг бути різним, інколи — частішим і бадьорішим, коли якась із красунь прискорювала крок, щоб дістатися кущика соковитої трави або лизнути одну з грудок солі, що їх Даніеле розкидав по пасовищах і які так полюбляли ще й козулі. Мартіна той дзвін не дратував, навпаки. Йому він здавався частиною загального фону довкілля, як тривожне вищання лисиць, різке торохтіння сорок або крики козуль, що так нагадували собаче гавкання.

Час від часу корови проривали огорожу і блукали в темряві, де заманеться. Одного ранку ми знайшли трьох у себе на веранді; одна вляглася прямо під двері, так що ми ніяк не могли їх відчинити, щоб вийти. Спершу вони поласували саджанцями на городі, який ми нещодавно взялися обробляти, а потім, аж зовсім не збентежившись наявністю шістьох сходинок, вилізли на веранду і полягали в тіньку зі звичним незворушним виглядом. Довелося нам вилазити через вікно, що було весело, а потім кричати, свистіти, штовхати їх ногами, але це аніскілечки на них не подіяло. Тоді я зателефонував Авґусто, який через півгодини примчав разом із Даніеле майже під двері нашого дому на гаркітливому мотоциклі. Авґусто був уже літнім чоловіком, принаймні так здавалося, оскільки важко було визначити на око його вік, як це часто трапляється з гірськими жителями, чиє життя минає серед байт, лісів і пасовищ. Але рухався він енергійно і хвацько. Капелюх, не заправлена у штани блакитна сорочка, збиті черевики, руки й пальці вузлуваті, загартовані тяжкою працею, шкіра темна і загрубіла.

Мовчки махнув нам рукою, підійшов до корів і давай горлопанити. Троє тварин ураз скочили на ноги, як наля-

кані ховрахи. Авґусто тим часом розмахував руками і якось дивно гортанно вигукував, чим змусив корів рушити до своїх товарок. Ті розбрелись по всій галявині і спокійно паслись на нашому полі і вкрай витоптаному городі: голови схилені, хвости нервово злітають у повітря і б'ють по боках, здіймаючи хмари мошви, що відразу знову сідає їм на шкіру, по якій раз по раз пробігають тремтливі хвилі.

Мартін несподівано скочив на ноги і кинувся слідом за старим, намагаючись повторити ті беззмістовні вигуки. Авґусто краєм ока помітив хлопця і махнув йому рукою, вказуючи, щоб заходив з іншого боку, намагаючись таким чином зігнати докупи невелике стадо. Через хвилину обоє зникли за деревами, рухаючись до розташованої вище огорожі.

Я трохи почекав. Потім іще трохи. Довго. Врешті пішов сам угору, за перелісок. Нікого. Озирнувся довкола, прислухався. Тихо. Тоді я знову зателефонував Авґусто на мобільний, який Даніеле наказував йому завжди носити з собою, особливо коли той їздив косити сіно або по дрова до лісу.

— Ми доїмо, — відповіли по той бік, навіть не питаючи, хто дзвонить.

— Де?

— Внизу, на старому хуторі, у хліву. Як тільки закінчимо, я привезу вам помічника.

— Коли?

— Я ж сказав: як тільки закінчимо. Все залежить від того, скільки сьогодні буде молока, — буркнув той у відповідь і відключився.

Приїхали вони, коли вже почало смеркати, на білому пікапі. Обличчя у Мартіна було брудне і задоволене, як у того, хто чудово впорався зі своєю першою роботою. Не сказавши ані слова, рушив до своєї кімнати, я тільки

встиг кинути йому у спину «помийся хоч!». Авґусто тим часом вивантажив із пікапа кошик завбільшки як стіл, наповнений іще вкритими мокрою і слизькою землею свіжими овочами.

— Зважаючи на те, що вам витоптали увесь город… — сказав він і опустив кошик на підлогу перед входом до кухні.

— Але ж це забагато!

— Хай уже краще живіт лусне, ніж добро має пропасти, — відповів той, гмукнув і заніс кошик у кухню.

— Послухайте, Авґустіно, Мартін як поводився?

— Добре. Він сказав мені, що хоче навчитися доїти… я йому показав, він спробував і тепер доїть краще за деяких наших помічників-македонців.

— А не молов якихось дурниць чи, може, робив щось дивне?

Він підозріло зиркнув на мене:

— Та наче ні. А що?

— Та ні, нічого. Просто у нього особлива вдача. Він не любить, коли до нього виявляють увагу, часом поводиться нечемно і відлюдькувато. Інколи може здатися хлопцем зі складним норовом.

— Ну, тоді нас двоє. Мене теж дратують ті, хто крутиться під ногами, — буркнув Авґусто, зачиняючи за собою двері.

Наступного дня Мартін визвався віднести порожній кошик до агротуристичного комплексу. Він іще ніколи не ходив так далеко сам. Через день, коли ми мовчки поверталися машиною з Чезани-Торінезе, він несподівано попросив мене висадити його на розвилці перед старим хутором.

— Мене чекають на доїння, — пояснив поважно.

На третій день він прокинувся на світанку й пішов, залишивши мені записку на кухонному столі: «Я їду з Ґусту косити сіно. Повернуся після обіду».

Я зателефонував Даніеле, щоб вибачитися за настирливість Мартіна, ніби наперед виправдати його можливі недоречні вчинки. У двох словах розповів йому про синдром Аспергера і ті наслідки, часом непередбачувані, які він може спричинити.

Даніеле мене вислухав, не перебиваючи, врешті реготнув:

— Ну, тоді виходить, що і в мого батька отой синдром. Точно! Вони однакові. Знаєш, якщо Ґусту бере його з собою, значить, це йому до вподоби. До речі, з того, що я бачив учора, можу тобі сказати: твій син — справжній трудяга. Гадаєш, вони не розмовлятимуть? То й краще! Знаєш, що мені останнім часом каже батько? Язик без кісток, але зла наробить — мішок. Зрозумів?

Та я все одно розпитав, куди вони поїхали косити сіно, взяв заплічник і вирушив у дорогу, намагаючись відігнати від себе образ Мартіна з серпом у руках, що мимоволі вимальовувався в уяві. Я вирахував їх за допомогою бінокля майже дві години потому, на лузі над селищем Шампла-Сеґін. Вирішив поспостерігати кілька хвилин. Здавалося, ніяких гострих знарядь в руках у них не було. Вони їздили туди-сюди на невеликому тракторі. Потім усілися під деревом, Авґусто обіперся спиною об стовбур, а Мартін — об Авґусто, ніби вони знали одне одного вже вічність. Сиділи й оглядали панораму. Мартін час від часу показував на щось рукою. Коли мої очі втомилися від бінокля, я розвернувся і повільно побрів додому.

Відразу після обіду я побачив, як вони під'їхали.

— Вийдіть, заберіть його. Заснув як убитий, — сказав Авґусто, злазячи з трактора, навіть не подумавши говорити тихше. Мартін спав на дошці, у незручній позі, але не прокинувся.

— Він пробув надворі принаймні шість годин. Не звик бути поза домом так довго, та й ходити довго не звик.